

1945, 13. únor. Košice — Programový článek orgánu SNR „Národní obroda“ o provádění očisty státního aparátu.

V duchu zásad proklamovaných v Banskej Bystrici i v duchu všeobecných želaní celého slovenského národa aj v štátnych úradoch nastane očista predovšetkým v tom smysle, že z nich budú vylúčené osoby, nech zaujímajú akékoľvek miesta, ktoré sa sprenoverily národnej dôstojnosti slovenskej, spolupracovali s Nemcami a maďarskými okupantmi, alebo inak zrádzaly a poškodzovaly národný záujem slovenský. Slovenská národná rada se preto rozhodla, aby každý štátny zamestnanec si podal znovu žiadosť o prijatie do služieb.¹ To znamená, že všetci štátni zamestnanci zastávajú už svoje zamestnanie dočasne. O definitívnom znovuprijatí ktoréhokoľvek štátneho zamestnanca sa rozhodne podľa vyšetrenia jeho politickej a štátnej spoľahlivosti. Dobrozdanie o národnej a štátnej spoľahlivosti budú vydávať národné výbory či už miestne alebo okresné.

V takých prípadoch, v ktorých je už teraz jasné, že niektorí štátni zamestnanci si nezaslúžia, aby naďalej zastávali svoje funkcie, žiadosť sa odmietne ihneď. V nijakom prípade však nebude možné, aby bez vyjadrenia sa národných výborov a bez osobitného vyšetrenia národnej a štátnej spoľahlivosti toho ktorého štátneho úradníka, ktokoľvek ostal v štátnej službe.

Pokiaľ ide o štátnych úradníkov na území, obsadenom Maďarmi, je prirodzené, že úradníci poslaní sem z trianonského Maďarska po roku 1938, aby tu maďarizovali a terorizovali slovenské obyvateľstvo a aby odvykali aj maďarské obyvateľstvo demokratickej orientácii získanej za bývalej ČSR, je tiež len prirodzené, že títo úradníci nielen nebudú do štátnych služieb v novej Republike prijatí, ale na území Slovenska ani neostanú.

Národná obroda, 14. 2. 1945, čís. 5. „Kto bude štátnym úradníkom“.

¹ Tuto zásadu, že všechno úřednictvo je propuštěno z veřejných služeb a jednotlivci mohou být přijati jen na doporučení MNV a po řádném prověření, podtrhlo znovu usnesení Sboru pověřenců 25. 4. 1945 (Národní obroda 27. 4. 1945). Také pokud jde o Bratislavu a celé západní Slovensko (býv. župa bratislavská, nitranská a trenčianská) přijalo zplnomocněné předsednictvo SNR pro západní Slovensko 12. 4. 1945 rozhodnutí č. 1 o propuštění německých a maďarských zaměstnanců a 16. 4. 1945 rozhodnutí č. 3 o propuštění státních a veřejných zaměstnanců [obě tato rozhodnutí byla publikována v bratislavské Pravdě 17. 4. 1945]. Rozhodnutí č. 3 ukládalo všem státním a veřejným zaměstnancům, aby se do 20. dubna přihlásili do služeb u příslušné bratislavské pobočky pověřenectva SNR s tím, že budou prověřeni a rozhodnuto o jejich zařazení, anebo propuštění. (Veškeré spisy týkající se této agendy jsou uloženy v archivu SNR v Bratislavě.) Zaměstnanci býv. okresních a notářských úřadů podávali žádosti o přijetí do služeb prostřednictvím příslušných MNV a ONV. Zákonodárné opatření, které jednotně upravovalo zásady očisty státního aparátu na Slovensku od fašistických a kolaborantských živlů, stanovilo postup práce prověřovacích komisí atd., přijala SNR až 25. května 1945 [nařízení SNR č. 44/1945 Sb. n. SNR o úpravě služebního poměru státních a veřejných zaměstnanců].

Očista státního aparátu od fašistů, zrádců a kolaborantů byla předmětem častých komentářů v tisku KSS (srv. např. dokument č. 220 a d.) i v Národní obrodě. Výsledek prověřovací akce, která se protáhla přes celý rok 1945, však neodpovídal vážnosti a důležitosti otázky. Luďáčtí aktivisté a přívrženci slovenského státu, ponechaní mnohdy dokonce na významných místech, sabotovali provádění vládního programu na Slovensku a začasť se aktivně zapojili do činnosti luďáckého podzemí. (Srv. též pozn. k dokumentům č. 164 a 169 a následující pasáž z konceptu referátu o situaci a úkolech při výstavbě strany, připraveného pro zasedání ÚV KSS ve dnech 24.—25. 10. 1945: „Reakcia, ktorá v začiatkoch zdánlivo ustupovala, budovala svoje pozície v štátnom aparáte práve na týchto zbytkoch starej byrokracie, dôstojníctva, žandárstva a snažila sa bez hluku obsadiť všetky dôležité politické a hospodárske pozície a vytisnúť zo štátneho aparátu to, čo bolo pozitívne pre ďalší úspešný rozvoj našej národnej a demokratickej revolúcie. Bol to nedostatok stranického vedenia, keď po rýchlym oslobodení západného Slovenska takmer celý štátny aparát od radcov a veliteľov až dole prenesený bol do nového zriadenia, kde dnes časť sabotuje a zavádza nebezpečný byrokratizmus, opierajúc sa na staré paragrafy.“ — AÚD KSS Bratislava, f. ÚV KSS/2.)